Devatākāṇḍa of Kāśakṛtsna/Paila

Prof. Veeranarayana Pandurangi
,
Karnataka Samskrita University, Jaipur

Prof. Ashok Aklujkar in a series of recently published papers[1] claimed that Saṃkarṣakāṇḍa, which is available in print, is written by Kāśakṛtsna, and it itself is the original madhyakāṇḍa falling between the Purvamiimaamsaasuutras (PMS) and Brahmasuutras (BS). He further stresses that this extant Saṃkarṣa itself is also called as Devatākāṇḍa by some Philosophers, and more importantly there is no other separate Devamiimaamsaa or Devatākāṇḍa (which is deemed to be wholly devoted to the description of Devatās) as held by Madhvacharya and Vedantadeshika.

But his arguments are not enough to prove his theory as I show in this small paper.

Traditional account

According to the traditional views held by Madhvacharya and his followers and others. First, Jaimini who was taught PM concepts by Vedavyasa, wrote PM of twelve chapters. Then Paila wrote Devatākāṇḍa in four chapters which exclusively deal with Devatās, and Badarayana wrote Brahmasuutras of four adhyaayas.

[2]Then frequently urged by Paila alias Kāśakṛtsna, Jaimini again wrote Saṃkarṣa in four chapters to supplement his PM. Paila alias Kāśakṛtsna

---

[1] Total three papers are there by Prof. Aklujkar. These are
(1)**Unity of the Mimamsas: How Historiography Hides History**, pp. 821-900, in Vachaspati Upadhyaya felicitation volume (eds.), Radhavallabh Tripathi, Shashiprabha Kumar et al., New Delhi: D.K. Printworld. 2011.
(2) **Authorship of the Sankarsa-kaanda**. pp.191-227, in Devadattiiyam: Johannes Bronkhorst Felicitation Volume, Eds: FRANÇOIS Vo egeli, et all, peter lang, Bern 2012.
(3) **Sankarsa-kanda: A Victim in Mimamsa Madhyama-vyayoga**
in felicitation volume in honor of Professor T. S. Rukmani, pp.179-210.
[2] This thing is my guess.

played a special role in propagating or editing the Saṃkarṣa and hence he is sometimes called as author of Saṃkarṣa.

This Saṃkarṣakāṇḍa which is available in editions of S Subrahmanya Shastri with the Devasvami's Bhasya[3] and recently in edition of S. V. Rangaramanujacharya[4] is not a separate kāṇḍa as claimed by Rangaramanujacharya and all others including Aklujkar. In fact it is neither a kāṇḍa, nor a madhyakāṇḍa. It is simply the last part of Pūrvamīmāṃsā. It deals with the karma/dharma which is the main subject of PM. It can not be called as Devatākāṇḍa since it does not deal with Devatās primarily.

Saṃkarṣa: part of Pūrvamīmāṃsā

The fact that Saṃkarṣa is not a work of Kāśakṛtsna can be derived from below reasons.

1. Nobody including Shabara, Shankara and Raamanuja etc. considered Saṃkarṣa as separate Kāṇḍa dealing with separate matter. In fact it deals with karma as clear from following wordings of Shabara.

स्विष्टकृद्विकारश्च वनस्पतिरिति संकर्षे वक्ष्यते । (शबरस्वामी 10-4-32)

ननु नैव पशोर्हविष्कृदस्ति औषधार्था अवहननार्था वा यथा पत्नी तुल्यवच्छ्रूयते इति संकर्षे वक्ष्यति । (शबरस्वामी 12.2.11)

There are many other references from Tantravaartika, Nyaayasudhaa of Someshvara and Khandadeva. See Mīmāṃsākosha for details.

2. While Shabara simply narrates the matters of Saṃkarṣa, Ramanujacharya quoting Vrttikaara (Bodhaayana) clearly says that four adhyaayas of Saṃkarṣa are the work of Jaimini. "तदाह वृत्तिकारः (बोधायनः), – 'वृत्तात् कर्माधिगमादनन्तरं ब्रह्मविविदिषा' इति । वक्ष्यति च कर्म-ब्रह्म-मीमांसयोरैकशास्त्र्यं 'संहितमेतच्छारीरकं जैमिनीयेन षोडशलक्षणेनेति शास्त्रैकत्वसिद्धिः' इति च ।(श्रीभाष्ये जिज्ञासाधिकरणारम्भे)

---

[3] University of Madras, 1965.

[4] Samkarsakanda of Jaimini Muni with a commentary भाट्टदीपिका or भाट्टचिन्द्रिका of भास्करराय Edited by समुद्राल वेंकटरङ्गरामानुजाचार्युलु, Sri Venkateswara Vedic Uni , Tirupati, 2009.

3. Vedantadeshika is clear "वृत्तिग्रन्थे तु जैमिन्युपरचिततया षोडशाध्याय्युपात्ता" (अधिकरणसारावली वेदान्तदेशिककृता)

4. Prapancahrdaya[5] is more clear मीमांसाशास्त्रम्। तदिदं विंशत्यध्यायनिबद्धम्। तत्र षोडशाध्यायनिबद्धं पूर्वमीमांसाशास्त्रं पूर्वकाण्डस्य धर्मविचारपरायणं जैमिनिकृतम्।

5. Nyayanirnaya commentary makes it clear on the basis of name संकृष्यते कर्मकाण्डस्थमेव अवशिष्टं कर्म संक्षिप्य उच्यते इति संकर्षो देवताकाण्डम्[6], तस्मिन्निति यावत्। (न्यायनिर्णयः commentary on Shankarabhasya)

6. Bhaskararaya, commenatator of Saṃkarṣa clearly indicates that suutras are written by Jaimini and part of PM.
प्रणम्य जैमिनिमुनिं खण्डदेवकृताविह। अनुग्रहाय मन्दानां संग्रहोयं विधीयते।। अथ पूर्वमीमांसाया अवशिष्टा संकर्षण-संकर्षकाण्डपदद्वयव्यवहृता चतुरध्यायी भाट्टदीपिकानामकव्याख्यासंवलिता आरभ्यते। (introductory verses of Bhaskararaya)
जैमिनेर्विमलसूक्तितटिन्यां मग्नमाप शुचितां मम चेतः (Last verse of Bhaskararaya)

7. Devasvami commenatator of Saṃkarṣa, is also very clear that Saṃkarṣa forms the part of PM. अथ संकर्षकाण्डः प्रारभ्यते। तदनुपपन्नम्, व्यतिरिक्ताव्यतिरिक्तविकल्पासंभवात्। व्यतिरेके तस्य प्रागेव तन्त्रप्रसङ्गाभ्यामेव सिद्धेरिति चेन्न। असाकल्यात्। तथा चाहुः"**सिद्धैरेतैः प्रसङ्गान्तैः श्रुतियोगं प्रदर्शयन्। लक्षणानि श्रुतीश्चैव संगृह्याथ जगे मुनिः**"। भेदादीनि चत्वारि प्रकृतिविषयाणि। सामान्यातिदेशादीनि चत्वारि विकृतिविषयाणि। उभयत्र व्यभिचार इति चेन्न, प्रायिकत्वात्। प्रमाणतन्त्रावापप्रसङ्गानि लक्षणानि प्रकृतिविकृत्योस्साधारणत्वात् तत्छेषाणीति। यथा तानि, एवं संकर्षोपीति। **तन्त्रेण चास्य संबन्धो हेतुहेतुमद्भावलक्षणः**, असति सामान्ये विशेषस्यासंभवात्, पारिशेष्यलक्षणेष्वपरिसमाप्तेषु अस्यारब्धुमशक्यत्वात्, प्रकीर्णयुक्तत्वाच्च न्यायस्य।। (introductory passage of Devasvami)

This Muni, mentioned by Devasvami can not be other than Jaimini. He says the first adhyaaya of Sankarha has sangati with last chapter of PM. It can not be case if they are written by different authors.

---

[5] Ed. T. Ganapati Shastri, Shivalik Prakashan, Delhi, 2002.

[6] Actually here the wordings of Shankara is तदुक्तं संकर्षे नाना वा देवतापृथग्ज्ञानात् इति। but commenting on Bhaamati, Kalpataru has confusedly stated देवताकाण्डाधिकरणस्य प्रधा(दा)नभेदविषयस्य पूर्वपक्षं सिद्धान्तं चाह-मिलितानामित्यादिना। Thus he wrongly used देवताकाण्ड for संकर्ष in Bhasya.

8. It does not start with any indicator for separation from PM while most of the other suutras, barring only some exceptional cases, start with अथ or अतः.[7] But Saṃkarṣa simply starts with अनुयजतीत्यनुवषट्कारश्चोद्यते. Hence it can not be Madhyakāṇḍa dealing with Devatā. It would have got an indicator if it is a different suutra dealing with Devatās.

9. Appayyadīkṣita agrees with the theory that Saṃkarṣa is written by Jaimini. धर्मविचारार्थं द्वादशलक्षणीं कृत्वा तत्रासूत्रितान् कांश्चिन्न्यायानालक्ष्य तत्संग्रहार्थं द्वादशलक्षणीशेषं संकर्षकाण्डमपि कृतवतो महर्षिवरस्य भगवतो जैमिनेः (परिमले अप्पय्यदीक्षितः 1.1.1. पृ.50)

10. Last word of suutra of last chapter of Saṃkarṣa is repeated to indicate that this work ends there whereas there is no such indicator to show PM ends after 12th chapter. This implies that PM ends only at the end of sixteenth chapter including the chapters of Saṃkarṣa. There is a practice

---

[7] As quoted by Madhvacharya (BSB 1.1.1) from Gaaruda.
उक्तं च गारुडे-
अथातश्शब्दपूर्वाणि सूत्राणि निखिलान्यपि। प्रारभन्ते नियत्यैव तत्किमत्र नियामकम्।।
कश्चार्थश्च तयोर्विद्वन् कथमुत्तमता तयोः। एतदाख्याहि मे ब्रह्मन् यथा ज्ञास्यामि तत्त्वशः।।
एवमुक्तो नारदेन ब्रह्मा प्रोवाच सत्तमः। आनन्तर्येधिकारस्य मङ्गलार्थे तथैव च।।
The fact most of the sutras start with अथातः can be shown as follows-
अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः **आपस्तम्बश्रौतसूत्रे।** अथ वितानस्य। ब्रह्मा कर्माणि बहमवेदविद्दक्षिणतो विधिवदुपदिशति वाग्यतः। **(???)श्रौतसूत्रे।** अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामः **आश्वलायनश्रौतसूत्रे।** अथ विध्यव्यपदेशे सर्वक्रत्वधिकारः **लाट्यायनश्रौतसूत्रे।** अथातोधिकारः **कात्यायनश्रौतसूत्रे।** आमावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो भवति **बौधायनश्रौतसूत्रे।** अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म **पारस्करगृह्यसूत्रे।** अथातः पाकयज्ञान् व्याख्यास्यामः **सांख्यायनगृह्यसूत्रे।** अथ कर्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते **आपस्तम्बगृह्यसूत्रे।** अथातो गृह्यकर्माण्युपदेक्ष्यामः **गोभिलगृह्यसूत्रे।** अथातः समयाचारिकान्धर्मान्व्याख्यास्यामः **आपस्तम्बधर्मसूत्रे।** अथातोऽग्निं प्रणोष्यन्प्रागुदक्प्रवणमभ्युक्ष्य स्थण्डिलं **जैमिनीयगृह्यसूत्रे।** उक्तानि वैतानिकानि, गृह्यानि वक्ष्यामः **आश्वलायनगृह्यसूत्रे।** अथातः प्रायश्चित्तानि **कौथुमगृह्यसूत्रे।** ओं उपनयनप्रभृति व्रतचारी स्यात् **मानवगृह्यसूत्रे।** अथ वर्णाश्रमधर्मम् **वैखानसगृह्यसूत्रे।** अतः परं परिशिष्टा मैत्रायणीयसूत्रस्य **वाराहगृह्यसूत्रे।** अथातः पुरुषनिःश्रेयसार्थं धर्मजिज्ञासा **वशिष्ठधर्मसूत्रे।** उपदिष्टो धर्मः प्रतिवेदम् **बौधायनधर्मसूत्रे।** वेदो धर्ममूलम् **गौतमधर्मसूत्रे।** अथेमे अग्निचयाः **बौधायनशुल्बसूत्रे।** अथातः शुल्बं व्याख्यास्यामः **मानवशुल्बसूत्रे।** विहारयोगान् व्याख्यास्यामः **आपस्तम्बशुल्बसूत्रे।** रज्जुसमासं वक्ष्यामः **कात्यायनशुल्बसूत्रे।** अथाचारान्प्रवक्ष्यामि **गौतमाह्निकसूत्रे।** अथातः शौचविधिं व्याख्यास्यामः **गौतमगृह्यपरिशिष्टसूत्रे।** अथातः प्रतिहारस्य न्यायसमुद्देशं व्याख्यास्यामः **प्रतिहारसूत्रे।** अथातो ह्रस्वदीर्घप्लुतमात्राण्यक्षराणि व्याख्यास्यामः **मात्रालक्षणसूत्रे।** अथ विधिं वक्ष्यामः **कौशिकसूत्रे।** अथ योगानुशासनम् **पातञ्जलयोगसूत्रे।** अथ त्रिविधदुःखात्यन्तनिवृत्तिरत्यन्तपुरुषार्थः **सांख्यसूत्रे।** अथातो धर्मं व्याख्यास्यामः **वैशेषिकसूत्रे।** अथातो धर्मजिज्ञासा **पूर्वमीमांसासूत्रे।** अथातो ब्रह्मजिज्ञासा **ब्रह्मसूत्रे।**
Here some sutras who have no atha or any other indicator are not a separate sutra or have some corrupt readings. Even in Nyayasutra there are problems. I will write on Nyayasutras separately.

to repeat last word/suutra at the end of the suutra-work as we see in Brahmasuutra and other suutras[8].

11. Other acharyas such as कार्ष्णाजिनिः (1.1.11) बादरायणः (2.1.52) औडुलोमिः (3.1.12) आश्मरथ्यः (4.2.2) are mentioned in Saṃkarṣa, and in PM Badarayana (5 times) Badari (3 times) and Jaimini (4 times) are mentioned, and Badarayana is mentioned many times in Brahmasuutras. Whereas Kāśakṛtsna does not get a mention in Sanskarsha. It is strange to see that Kāśakṛtsna is not mentioned in his own work.

12. There is no manuscriptural evidence to show Saṃkarṣa is called Devatākāṇḍa. No manuscript is available in the name of Devatākāṇḍa or similar names in NCC.

13. Prapancahrdaya's description of contents of Devatākāṇḍa go against the contents of available Saṃkarṣa. Prapancahrdaya's wordings are as follows तथा देवताकाण्डस्य प्रथमाध्याये सर्वेषां मन्त्रविशेषाणां देवतातत्त्वप्रदर्शने तात्पर्यमिति प्रदर्शितम्। द्वितीयाध्याये विध्यर्थवादनामधेयानां मन्त्रदेवताविशेषपरत्वम्। तृतीयाध्याये देवतातत्त्वं स्वेच्छाविग्रहत्वादिगुणगणालंकृतम्। चतुर्थाध्याये देवताफलं सत्कर्मणामपवर्गाधिकारिणस्तादात्म्यलक्षणमपवर्गफलमिति।

14. Both Shankara and Ramanujacharya quoted this work by the name of "Saṃkarṣa" or "Saṃkarṣana" and nobody used word "Devatākāṇḍa" for it. **In fact Ramanujacharya said** **तदुक्तं संकर्षणे** - नाना वा देवतापृथक्त्वात्। One Saṃkarṣana is mentioned by Madhvacharya also[9]. We can not determine whether it is Saṃkarṣa or Saṃkarṣana? A certain Saṃkarṣanasuutra is quoted by Utpaladeva in Spandapradipika[10].

---

[8] परिषेचनान्तं कृत्वाभिमृतेभ्य उत्तरया दक्षिणतोऽश्मानं परिधिं दधाति दधाति ॥ आपस्तम्बगृह्यसूत्र २३.१० ॥; नमः शौनकाय नमःशौनकाय ; ऐकाश्रम्यं त्वाचार्यः प्रत्यक्षविधानात् गृहस्थस्य गृहस्थस्य।। गौतमधर्मसूत्र 3.36. अनावृत्तिश्शब्दादनावृत्तिशब्दात् (BS 4.4.23)

[9] अमिताक्षरं पञ्चरात्रं विद्येत्याहुर्मनीषिणः। मिताक्षरं श्लोकवाच्यमुभयं वेद ईर्यते ।। इति ब्रह्माण्डे ।। सूत्रं तु ब्रह्मसूत्राख्यं महामीमांसिका तथा । **तथा साङ्कर्षणं सूत्रं** ब्रह्मतर्कादयस्तथा ।। प्रकाशिकां निर्णयश्च तत्त्वनिर्णय एव च। व्याख्येति कथिताः सर्वाः स्वयं भगवता कृताः।। बृहत्तर्कादयः सर्वा अनुव्याख्याः प्रकीर्तिताः।। इति प्रतिसङ्ख्याने । (बृ.आ.भाष्ये 6 अध्यायारम्भे)

[10] Aufretch CC.p. 142.

15. Madhusudanasarasvati says that Saṃkarṣa deals with Upaasanna. तथा सङ्कर्षकाण्डमध्यायचतुष्टयात्मकं जैमिनिप्रणीतम्। तच्च देवताकाण्डसंज्ञया प्रसिद्धमपि उपासनाख्यकर्मप्रतिपादकत्वात् कर्ममीमांसार्गतमेव (प्रस्थानभेदे मधुसूदनसरस्वती). But there is no upaasanaa in the available Saṃkarṣa.

16. Ramanujacharya counts all the sixteen adhyaayas as belonging to PM. अधीतवेदस्य हि पुरुषस्य कर्मप्रतिपादनोपक्रमत्वात् वेदानां कर्मविचारः प्रथमं कार्य इति 'अथातो धर्मजिज्ञासा' इत्युक्तम् । कर्मणां च प्रकृतिविकृतिरूपाणां धर्मार्थकामरूपपुरुषार्थसाधनतानिश्चयः, 'प्रभुत्वादात्विज्यम् इत्यन्तेन' **सूत्रकलापेन (स)संकर्षण**। **(वेदान्तसारे** – श्रीरामानुजाः)

17. There is no manuscriptural evidence to show that Kāśakṛtsna is the author of these four chapters. Neither NCC nor CC have MS entry in that name.

Appayyadīkṣita's fancy reasoning

However Appayyadīkṣita and others who tried to prove this sanskarsha is a separate kāṇḍa dealing with Devatās employed fancy-full definitions. Appayyadīkṣita explains that this Saṃkarṣa is called as Devatākāṇḍa because it deals partially with Devatās as in following-
यद्यपि संकर्षकाण्डो न देवताविचारार्थं प्रवर्तितः । किन्तु द्वादशलक्षण्यविचारितनानाविषयन्यायविचारात्मकः तत्परिशिष्टः, तन्त्रप्रसङ्गवत् उपदेशातिदेशसाधारण्येन प्रकीर्णकः प्रवर्तितः। न हि तत्र देवताविचारेण उपक्रम उपसंहारो वास्ति।...... तथापि संकर्षे देवताविधानरहितेषु उपांशुयाजादिषु देवता अस्ति न वा, प्रयाजादिषु देवतावाचिनः समिद्बर्हिरादिशब्दाः दर्शपूर्णमासाङ्गप्रसिद्धसमिद्बर्हिरादिपराः तदन्यपरा वा.. इत्यादि**देवताविचारभूयस्त्वात्** भूम्ना संकर्षकाण्डस्यैव देवताकाण्ड इत्यपि व्यवहारोस्तीति तस्य तेनोपादानम्। (Appayyadīkṣita in Parimala 3.3.43. p.838. Anantakrishnashastri Edition1982 CSS Office Varanasi)

However naming Saṃkarṣa as Devatākāṇḍa on the basis of partial treatment defies the simple commonsense. It strikes to any common reader that Saṃkarṣa does not deal with Devatās in detail. It deals with Karma primarily. It will be clear even if we see the table of content (as given by Subrahmanya Shastri) of first paada of first adhyaaya.

Even RangaRamanujacharya (second editor of Saṃkarṣa) who tried to show the Devatā contents in Saṃkarṣa could not show much of it. He counted only few suutras such as 1.3.2; 1.3.16; 1.3.20; 2.2.15; 2.3.2; 2.4.2; 4.3.6[11] as dealing with Devatā. Otherwise there is no Devatā content in Saṃkarṣa. Contrarily from fourth paada of the first adhyaaya onwards each paada has a name such as 1.4 yuupa paada, 2.1. ishtakaa paada, 2.2. avadaana paada, 2.3 praisha paada, 2.4 homa paada, 3.1 kaala paada, 3.2 agni paada, 3.3 graha paada, 3.4. arasheya paada, 4.1. saamidhenii paada, 4.2. nigada paada, 4.3. vashatkaara paada. Only four paadas are not named. Whole fourth adhyaaya is named as हौत्रकाध्याय. **Hence it is clear that Sanakarsha is not dealing primarily with Devatā but with Karma hence it can not be called as Devatākāṇḍa.**

Even if it is named Devatākāṇḍa only because it partially deals with Devatās, then a serious question arises as to why not the whole PM should not be called as Devatākāṇḍa as it, certainly more than Saṃkarṣa, deals with Devatās in many chapters. Word "Devatā" itself occurs 51 times in PM.

Thus we can safely reject Appayyadīkṣita's fancy-full reasoning of naming of Saṃkarṣa as "Devatākāṇḍa". Hence it can be concluded that Saṃkarṣa is neither a separate work dealing with Devatās, nor it can be accepted as authored by Kāśakṛtsna. It is simply a continuous work of Jaimini dealing with Karma.

Two questions on Devatākāṇḍa

Then two questions arise as to (1) which is the Devatākāṇḍa described in Tattvaratnākara passage[12]? And (2) why there is confusion on Saṃkarṣa's identification with Devatākāṇḍa?

---

[11] Numbers are given according to RangaRamanujacharyacharya Edition.

[12] "कर्म-देवता-ब्रह्म-गोचरा सा त्रिधोद्बभौ सूत्रकारतः।
जैमिनेर्मुनेः काशकृत्स्नतो बादरायणादित्यतः क्रमात्।।" [तत्त्वरत्नाकर] (सा= मीमांसा ।)

Answer for the first question is Devatākāṇḍa is separate work on Devatās by Paila alias Kāśakṛtsna. This work is mentioned in Tattvaratnākara as follows

"कर्म-देवता-ब्रह्म-गोचरा सा त्रिधोद्बभौ सूत्रकारतः।
जैमिनेर्मुनेः काशकृत्स्नतो बादरायणादित्यतः क्रमात्।।" [तत्त्वरत्नाकर]

This verse says "Miimaamsaa is of three kinds. Karma section is authored by Jaimini. Devatā section is authored by Kāśakṛtsna and Brahma section is authored by Badaraayana". This Kāśakṛtsna is none other than Paila. Thought there is no mention of Kāśakṛtsna in Puranas, Paila is mentioned as number one student of Baadaraayana in Mahabharata etc.[13]

---

[13] See Mahaabhaarata and other references:
01,002.236d@005_0010 कृष्णद्वैपायनः पुत्रं पूर्वमध्यापयच्छुकम्।
01,002.236d@005_0011 सुमन्तुं जैमिनिं पैलं वैशम्पायनमेव च।।

MBh01.aci:01057074a वेदानध्यापयामास महाभारतपञ्चमान्
MBh01.aci:01057074c सुमन्तुं जैमिनिं पैलं शुकं चैव स्वमात्मजम्

MBh02.aci:02004009a बको दाल्भ्यः स्थूलशिराः कृष्णद्वैपायनः शुकः
MBh02.aci:02004009c सुमन्तुर्जैमिनिः पैलो व्यासशिष्यास्तथा वयम्
MBh02.aci:02030035a याज्ञवल्क्यो बभूवाथ ब्रह्मिष्ठोऽध्वर्युसत्तमः
MBh02.aci:02030035c पैलो होता वसोः पुत्रो धौम्येन सहितोऽभवत्

MBh12.aci:12306020a सुमन्तुनाथ पैलेन तथा जैमिनिना च वै
MBh12.aci:12306020c पित्रा ते मुनिभिश्चैव ततोऽहमनुमानितः

MBh12.aci:12314023c विविक्ते पर्वततटे पाराशर्यो महातपाः
MBh12.aci:12314023e वेदानध्यापयामास व्यासः शिष्यान्महातपाः
MBh12.aci:12314024a सुमन्तुं च महाभागं वैशंपायनमेव च
MBh12.aci:12314024c जैमिनिं च महाप्राज्ञं पैलं चापि तपस्विनम्
MBh12.aci:12314025a एभिः शिष्यैः परिवृतो व्यास आस्ते महातपाः

02,042.034f*0406_04 ततश्चावभृतः स्नातः स राजा पाण्डुनन्दनः।
02,042.034f*0406_05व्यासं धौम्यं च प्रयतो नारदं च महामतिम्।
02,042.034f*0406_06सुमन्तुं जैमिनिं पैलं वैशंपायनमेव च।।

12,047.005c देवस्थानेन वात्स्येन तथाश्मकसुमन्तुना।
12,047.005d*0065_01तथा जैमिनिना चैव पैलेन च महात्मना।।

12,327.015a हन्त ते कथयिष्यामि यन्मे पृष्टः पुरा गुरुः।
12,327.015c कृष्णद्वैपायनो व्यासो वेदव्यासो महान् ऋषिः।
12,327.016a सुमन्तुर्जैमिनिश्चैव पैलश्च सुदृढव्रतः।
12,327.016c अहं चतुर्थश्शिष्यो वै पञ्चमश्च शुकः स्मृतऋ।

12,337.011a 12,327.016a सुमन्तुर्जैमिनिश्चैव पैलश्च सुदृढव्रतः।
12,337.011c अहं चतुर्थश्शिष्यो वै शुको व्यासात्मजस्तथा।।

14,071.003 व्यास उवाच
14,071.003a अहं पैलोथ कौन्तेय याज्ञवल्क्यस्तथैव च।
14,071.003c विधानं यद्यथाकालं तत्कर्तारो न संशयः।

भागवते

तत्रर्ग्वेदधरः पैलः सामगो जैमिनिः कविः ।
वैशम्पायन एवैको निष्णातो यजुषामुत ॥ ०१.०४.०२१ ॥
अथर्वाङ्गिरसामासीत्सुमन्तुर्दारुणो मुनिः ।
इतिहासपुराणानां पिता मे रोमहर्षणः ॥ ०१.०४.०२२ ॥
त एत ऋषयो वेदं स्वं स्वं व्यस्यन्ननेकधा ।
शिष्यैः प्रशिष्यैस्तच्छिष्यैर्वेदास्ते शाखिनोऽभवन् ॥ ०१.०४.०२३ ॥

वेदगुप्तो मुनिः कृष्णो यतोऽहमिदमध्यगाम् ।
हित्वा स्वशिष्यान् पैलादीन् भगवान् बादरायणः ॥ ०९.२२.०२२ ॥

पैलः पराशरो गर्गो वैशम्पायन एव च ॥ १०.७४.००८ ॥
अथर्वा कश्यपो धौम्यो रामो भार्गव आसुरिः ।
वीतिहोत्रो मधुच्छन्दा वीरसेनोऽकृतव्रणः ॥ १०.७४.००९ ॥

चतस्रः संहिताश्चक्रे मन्त्रैर्मणिगणा इव ॥ १२.०६.०५० ॥
तासां स चतुरः शिष्यानुपाहूय महामतिः ।
एकैकां संहितां ब्रह्मन्नेकैकस्मै ददौ विभुः ॥ १२.०६.०५१ ॥
पैलाय संहितामाद्यां बह्वृचाख्यां उवाच ह ।
पैलः स्वसंहितामूचे इन्द्रप्रमितये मुनिः ।
बाष्कलाय च सोऽप्याह शिष्येभ्यः संहितां स्वकाम् ॥ १२.०६.०५४ ॥

Kāśakṛtsna, a very important collaborator of Baadaraayana, can not be left out in Puranas. This implies that Paila himself is the Kāśakṛtsna. Hence Paila alias Kāśakṛtsna, who is also mentioned in Brahmasuutras should be accepted as the writer of Devatākāṇḍa.

This Devatākāṇḍa is long lost. Vedantadeshika says that it is non-extant "मध्यः काण्डश्च लुप्तस्थितिः" (मीमांसापादुका). Only a few suutras are quoted by Madhvacharya and others. Hence it can not be identical with Saṃkarṣa, which is still available both in MSs and print. Saṃkarṣa was popular enough to be commented upon even until the time of Rajachudamani Dikshita and Bhaskararaya. Appayyadīkṣita quoted both beginning and last suutras of Saṃkarṣa. And some more suutras under 3.3.43 p. 838.
One Saṃkarṣa[na] suutra (2.2.36)is quoted by Shankara and Ramanujacharya in 3.3.43. तदुक्तं संकर्षे (संकर्षणे Ramanujacharya) - नाना वा देवतापृथक्त्वात्। (BSB, BSRB 3.3.43)
अधीतवेदस्य हि पुरुषस्य कर्मप्रतिपादनोपक्रमत्वात् वेदानां कर्मविचारः प्रथमं कार्य इति 'अथातो धर्मजिज्ञासा' इत्युक्तम्। कर्मणां च प्रकृतिविकृतिरूपाणां धर्मार्थकामरूपपुरुषार्थसाधनतानिश्चयः , 'प्रभुत्वादार्त्विज्यम् इत्यन्तेन' **सूत्रकलापेन (स)संकर्षण । (वेदान्तसारे** – श्रीरामानुजाः**)**

ब्रह्मपुराणे
उलूकः पुलहो वायुर्देवस्थानश्चतुर्भुजः ।
सनत्कुमारः पैलश्च कृष्णः कृष्णानुभौतिकः ॥ २६.१४ ॥
एतैर्मुनिवरैश्चान्यैर्वृतः सत्यवतीसुतः ।
रराज स मुनिः श्रीमान्नक्षत्रैरिव चन्द्रमाः ॥ २६.१५ ॥

आश्वलायनगृह्यसूत्रेपि
सुमन्तु.जैमिनि.वैशम्पायन.पैल.सूत्र.भाष्य.भारत.महा.भारत.धर्म.आचार्या.जानन्ति.बाहवि.गार्ग्य.गौतम.शाकल्य.बाभ्रव्य.माण्डव्य.माण्डूकेया.गर्गी.वाचक्नवी.वडवा.प्रातीथेयी.सुलभा.मैत्रेयी.कहोलम्.कौषीतकम्.महा.कौषिषीतकम्.पैङ्ग्यम्.महा.पैङ्ग्यम्.सुयज्ञम्.शांखायनम्.ऐतरेयम्.महा.ऐतरेयम्.शाकलम्.बाष्कलम्.सुजात.वक्त्रम्.औदवाहिम्.औदवाहिम्.महा.औदवाहिम्.सौजामिम्.शौनकम्.आश्वलायनम्.ये.च.अन्ये.आचार्यास्.ते.सर्वे.तृप्यन्त्व्.इति.। ३.४।५

अग्निपुराणे
प्रथमं व्यासशिष्यस्तु पेलौ ह्यृग्वेदमाप्तवान्। 150.025cd/

तदुक्तं संकर्षे इति तत्रत्यसूत्राणि चोदाहरन्ति। (शतदूषणी ऐकशास्त्र्यसमर्थनप्रकरणे)।

First question will be answered in more detail in subsequent section "Evidences for the independent Devatākāṇḍa"

Vedantadeshika's problem

Answer to the second question is that this confusion is caused by Devatākāṇḍa's non-availability till the time of Madhvacharya[14] and misunderstanding of wordings of Vrttikara, Parashara, Vedantadeshika and Prapancahrdaya etc. and also confusion Vedantadeshika probably[15] himself had on it. Many later scholars like Appayyadīkṣita etc. finding it difficult to deny the existence of Devatākaand, due to the hard evidences in favor of Devatākāṇḍa, but unable to trace it, tried to console themselves by believing that extant Saṃkarṣa is itself Devatākāṇḍa.

Vedantadeshika was troubled with a problem, as to Ramanujacharya[16] quoting Vrtti says Sixteen chapters of Jaimini and four chapters of

---

[14] Though Ramanujacharya quoted a sutra from Sankarshana, DK was not available to him. It is clear from Vedantadeshika quoting Madhvacharya for sutras. तस्य च काण्डस्योपसंहारेपि अन्ते हरौ तद्दर्शनात् इति देवताकाष्ठां प्रदर्श्य स विष्णुराह हि इति सर्वदेवताराधनानां तत्पर्यवसानाय तस्य सर्वान्तरात्मत्वेन व्याप्तिं प्रतिपाद्य तं ब्रह्मेत्याचक्षते तं ब्रह्मेत्याचक्षते इति तस्यैव वेदान्तवेद्यपरब्रह्मत्वोपक्षेपेणोपसंहारात्, सामान्यतोपि विशेषतश्च चेश्वरः प्रस्तुत इति तत्त्वविदां संप्रदायः। (शतदूषणी ऐकशास्त्र्यसमर्थनप्रकरणे)। Apparently Vedantadeshika is quoting from Madhvacharya since these two sutras were not quoted by anybody before Madhvacharya. Vedantadeshika referred to Madhvacharya as Tattvavid.

[15] I am not sure whether Vedantadeshika himself was assuming that Parasharabhatta said "Sankarsha is written by Kāśakṛtsna" (because what Parasharabhatta has actually said, according to verse available to us, is Devataakaanda is written by Kāśakṛtsna) or actually Parasharabhatta has written so in uncertain words. If it is latter then there is no need to think that Vedantadeshika was confused, while if it is former then there is scope that Vedantadeshika was confused.

[16] "तदाह वृत्तिकारः (बोधायनः), – 'वृत्तात् कर्माधिगमादनन्तरं ब्रह्मविविदिषा' इति । वक्ष्यति च कर्म-ब्रह्म-मीमांसयोरैकशास्त्र्यं 'संहितमेतच्छारीरकं जैमिनीयेन षोडशलक्षणेनेति शास्त्रैकत्वसिद्धिः' इति च ।(श्रीभाष्ये जिज्ञासाधिकरणारम्भे)

Brahmasuutras are one shaastra. But Tattvaratnākara[17] says that Saṃkarṣa is written by Kāśakṛtsna. How can we do reconciliation between them?

[The problem is caused by the fact with only twenty Adhyaayas are available now, out of which sixteen are written by Jaimini and four by Vedavyaasa, where is the room for Kāśakṛtsna's Devatāmiimaamsaa? How does Kāśakṛtsna fit in these twenty?]

Vedantadeshika resolves this problem saying-- we can not nullify any one of the views held by two great Acharyas and hence one of the views should be taken in a secondary sense.

That means either Tattvaratnākara speaks of some kind of association of Kāśakṛtsna in Jaimini's work of Saṃkarṣa or Jaimini's somewhat association in the work of Kāśakṛtsna.

वृत्तिग्रन्थे तु जैमिन्युपरचिततया षोडशाध्याय्युपात्ता सङ्कर्षः काशकृत्स्नप्रभव इति कथं तत्वरत्नाकरोक्तिः।
अत्र ब्रूमस्सदुक्तौ न वयमिह मुधा बाधितुं किञ्चिदर्हाः **निर्वाहस्तूपचारात्** क्वचिदिह घटते ह्येकतात्पर्ययोगः।।
(Vedantadeshika in अधिकरणसारावली)

This solution offered by Vedanadeshika made all the later scholars to believe that four chapters of Saṃkarṣa are Devatāmiimamsaa described in Tattvaratnaakara. Appayyadīkṣita etc. followed this suit.

Actually this problem should not have been raised at all considering the fact that Ramanujacharya is speaking of Sixteen chapters of Jaimini including extant Saṃkarṣa while **Tattvaratnākara verse is speaking of the Devatākāṇḍa of Kāśakṛtsna. Tattvaratnākara verse above quoted is speaking of this Devatākāṇḍa and Kāśakṛtsna and not anything called Saṃkarṣa. This Devatākāṇḍa was not available to Ramanujacharya. He never quoted a suutra from it. DK is first quoted by Madhvacharya[18] and**

---

[17] "कर्म-देवता-ब्रह्म-गोचरा सा* त्रिधोद्भवौ सूत्रकारतः। जैमिनेर्मुनेः काशकृत्स्नतो बादरायणादित्यतः क्रमात्।।"
[तत्त्वरत्नाकर] (सा= मीमांसा ।)

[18] स्वयं भगवता विष्णुर्ब्रह्मेत्येतत् पुरोदितम् ।। 80 ।। स विष्णुराह हीत्यन्ते देवशास्त्रस्य तेन हि । आद्यन्तं देवशास्त्रस्य स्वयं भगवता कृतम् ।। 81 ।। मध्यं तदाज्ञया पैलशेषाभ्यां कृतमञ्जसा । अतस्तत्रैव विष्णुत्वसिद्धेर्ब्रह्मेत्यसूचयत् ।। 82 ।। (अनुव्याख्यान 1.1.1. मध्वाचार्यः)

Vedantadeshika following Madhvacharya. Hence Ramanujacharya is speaking of only extant Saṃkarṣa.

Hence the Vedantadeshika's apprehension of the problem and its solution to this problem are somewhat confusing.

स्वयं भगवता विष्णुर्ब्रह्मेत्येतत् पुरोदितम् ।। 80 ।। स विष्णुराह हीत्यन्ते देवशास्त्रस्य तेन हि । आद्यन्तं देवशास्त्रस्य स्वयं भगवता कृतम् ।। 81 ।। मध्यं तदाज्ञया पैलशेषाभ्यां कृतमञ्जसा । अतस्तत्रैव विष्णुत्वसिद्धेर्ब्रह्मेत्यसूचयत् ।। 82 ।। (अनुव्याख्यान 1.1.1. मध्वाचार्यः)

तस्य च काण्डस्योपसंहारेपि अन्ते हरौ तद्दर्शनात् इति देवताकाष्ठां प्रदर्श्य स विष्णुराह हि इति सर्वदेवताराधनानां तत्पर्यवसानाय तस्य सर्वान्तरात्मत्वेन व्याप्तिं प्रतिपाद्य तं ब्रह्मेत्याचक्षते तं ब्रह्मेत्याचक्षते इति तस्यैव वेदान्तवेद्यपरब्रह्मत्वोपक्षेपेणोपसंहारात्, सामान्यतोपि विशेषतश्च चेश्वरः प्रस्तुत इति तत्त्वविदां संप्रदायः। (शतदूषणी ऐकशास्त्र्यसमर्थनप्रकरणे)।

Evidences for the independent Devatākāṇḍa

Here are the some independent evidence for the existence of Devatākāṇḍa

1. Prapancahrdaya[19] mentiones it. मीमांसाशास्त्रम्। तदिदं विंशत्यध्यायनिबद्धम्। तत्र षोडशाध्यायनिबद्धं पूर्वमीमांसाशास्त्रं पूर्वकाण्डस्य धर्मविचारपरायणं जैमिनिकृतम्। तदन्यदध्यायचतुष्टयं उत्तरमीमांसाशास्त्रं उत्तरकाण्डस्य ब्रह्मविचारपरायणं व्यासकृतम्।.......एवं द्वादशस्वध्यायेषु अर्थविशेषः पूर्वमीमांसाशास्त्रस्य प्रदर्शितः।
तथा देवताकाण्डस्य प्रथमाध्याये सर्वेषां मन्त्रविशेषाणां देवतातत्त्वप्रदर्शने तात्पर्यमिति प्रदर्शितम्। द्वितीयाध्याये विध्यर्थवादनामधेयानां मन्त्रदेवताविशेषपरत्वम्। तृतीयाध्याये देवतातत्त्वं स्वेच्छाविग्रहत्वादिगुणगणालंकृतम्। चतुर्थाध्याये देवताफलं सत्कर्मणामपवर्गाधिकारिणस्तादात्म्यलक्षणमपवर्गफलमिति।

Although nobody knows the authorship of Prapancahrdaya, we can not simply reject it. It must have some independent source to say these things. Certainly author of PH, whosoever may be, is not a great follower of Madhvacharya. It is different matter as to whether author of Prapancahrdaya had access to Devatākāṇḍa or not?

---

[19] Ed. T. Ganapati Shastri, Shivalik Prakashan, Delhi, 2002.

2. Kavindracharya-suchi-patra lists (no. 235) ब्रह्मसूत्रबौधायनवृत्ति (no. 236) दैवीमीमांसाटीका भाष्यसहित (p.5) under Vedantashastra. Also it has entries for (no. 288) भक्तिमीमांसा and (no. 289) शाण्डिल्यसूत्र. Under suutras it has some other works like (No. 339) परमानन्दसूत्र and (No. 340) आर्षस्तबकसूत्र. We can not simply dismiss this evidence.

3 "कर्म-देवता-ब्रह्म-गोचरा सा* त्रिधोद्बभौ सूत्रकारतः। जैमिनेर्मुनेः काशकृत्स्नतो बादरायणादित्यतः क्रमात्।।" (Parasharabhatta in तत्त्वरत्नाकर). Certainly Parasharabhatta is not a follower of Madhvacharya.

4. तस्य च काण्डस्योपसंहारेपि अन्ते हरौ तद्दर्शनात् इति देवताकाष्ठां प्रदर्श्य स विष्णुराह हि इति सर्वदेवताराधनानां तत्पर्यवसानाय तस्य सर्वान्तरात्मत्वेन व्याप्तिं प्रतिपाद्य तं ब्रह्मेत्याचक्षते तं ब्रह्मेत्याचक्षते इति तस्यैव वेदान्तवेद्यपरब्रह्मत्वोपक्षेपेणोपसंहारात्, सामान्यतोपि विशेषतश्च चेश्वरः प्रस्तुत इति तत्त्वविदां संप्रदायः। (Vedantadeshika in शतदूषणी ऐकशास्त्र्यसमर्थनप्रकरणे)।

Apparently Vedantadeshika is quoting from Madhvacharya. He referred to Madhvacharya as Tattvavid.

5. "स्वरूपमादौ तद्भेदः तदुपासनपूर्वकम्। फलं च देवता-काण्डे देवतानां तु कथ्यते।।" (श्रीकुमारदेशिककर्तृके अधिकरणचिन्तामणौ)

6. T. Veeraraghavacharya also noted (in his introduction to Shribhasya[20]) noted that the available Saṃkarṣa is not original Devatākāṇḍa. He says that Devatākāṇḍa is not part of the famous twenty chapters whereas the Saṃkarṣa is so.

7. "अस्मदाचार्यवर्याः श्री (एन.एस.रामानुज) ताताचार्यस्वामिनो लिखन्ति- अन्ये त्वाहुरिति, कर्मविचारशेषरूपः संकर्षकाण्डनाम्ना जैमिनिकृतः कश्चित् चतुरध्यायात्मकः ग्रन्थः मुद्रित उपलभ्यते। तमन्तर्भाव्य श्रीभाष्यकारैः जैमिनीयेन षोडशलक्षणेनेति उक्तम्। काशकृत्स्नीयः संकर्षनामा देवताकाण्डस्त्वन्यः, तदभिप्राया तत्वरत्नाकरोक्तिः इति" (Dr. Deshikan Tatacharya, Shankaracharya Sanskrit University, Kerala, in personal communication) NSR Tatacharya simply echoes the views held by Veeraraghavacharya.

Some quotations found from Saṃkarṣanakāṇḍa & Devatākāṇḍa (in Madhvacharya's works)

---

[20] Intro. P. 70-71, Veeraraghavacharya Centenary Trust, Chennai 2008

\`देवेषु चर्मादिनामानि संवादादेः' इति देवमीमांसासूत्रम्[21] । (छान्दोग्यभाष्योदाहृतम्)
\`अचेतनासत्यायोग्यान्यनुपास्यान्यफलत्वविपर्ययाभ्याम्' (संकर्षणसूत्रम्[22]) (छान्दोग्यभाष्यम् 3.3.1)
अथातो दैवीमीमांसा (अनुव्याख्यानोदाहृतम्)
स विष्णुराह हि (अनुव्याख्यानोदाहृतम्) स विष्णुरेव हि इति च तत्त्वप्रदीपपाठः।
अन्ते हरौ तद्दर्शनात्। (शतदूषणी)
तं ब्रह्मेत्याचक्षते तं ब्रह्मेत्याचक्षते (सुधोदाहृतम्)

Conclusion

Hence we can conclude that there was an independent Devatākāṇḍa authored by Paila/Kāśakṛtsna from which Madhvacharya quoted, but now lost to us. Saṃkarṣakāṇḍa which is available in both MSs and Print is different from former in both name and contents.

It is surprising to note that Prof. Aklujkar, in spite of all these evidences for independent Devatākāṇḍa, was forced to conclude as follows

> Of these, the first alone is an objective reason. However, it turns out to be not so strong when we take into consideration the fact that the **references to the DK come from later authors and the passages cited as coming from the DK have a connection with the Maadhva tradition, which is known to carry within itself passages that find no corroboration in the mainstream versions of the specified texts (e.g., the Mahaabhaarata) mentioned as sources in the passages (cf. Mesquita 1997). This particular tradition has consequently been accused of uncritical acceptance of contemporary or near-contemporary sources and even of generation of self-serving testimony.** Even if the accusation is set aside, one cannot be certain that if a gap of the kind specified in (b) was perceived, an attempt to fill it was not made in some theistic schools. An uncritical acceptance could have occurred, especially at

[21] इदं गोविन्दाचार्यपाठे। देवतामीमांसा इति पाठान्तरम्।
[22] संकर्षणसूत्रत्वेन तत्त्वप्रकाशिकायामुल्लिखितम्। 3.3.1.

> a time when the means for locating all relevant mss and determining their relative reliability were quite limited.

It is the inevitable problem of the western Indology that they, instead of basing their research on primary sources, more and more base their research on secondary western/European language literature without verifying the validity/veridicality of those researches. It is not difficult to understand the false research of Mesquita quoted by Prof. Aklujkar in support of his theory. I have dealt with Roque Mesquita elsewhere[23]. I will deal with Mesquita Roque's theorie in a more detailed manner.

[23] Review of the Roque Mesquita's "Madhva's Unknown Literary Sources" Problems of methodology; pp. 228-237 "Satya Sambhrama" Uttaradi Matha, Dharwad Dec. 2012.